

Eş zamanlı yayın başvurusu: Rastlantısal saptanan ve farklı sonlanabilen bilimsel aldatma olayı

Simultaneous submission: a scientific misconduct case which is detected incidentally and may be ended in the different ways

Olgu: Yayınlanması için değerlendirilmek üzere dergimize gönderilen makaleyi inceleyen çok dikkatli titiz hakemimiz, yayında eş zamanlı başvuru yapıldığına dair şüphesi olduğunu Baş Editöre bildirdi. Baş Editör söz konusu yayının değerlendirmesini durdurarak sorumlu yazara şüpheli eş zamanlı başvuru olayına açıklık getirmesini isteyen bir mektup gönderdi. Yazar makalesini daha önce X dergisine gönderdiğini ancak iki hafta içinde yanıt alamadığı için, çabuk yanıt alacağı düşüncesi ile, makale değerlendirme aşamasında iken dergimize de gönderdiğini açıklayarak, yayın etiği kurallarını bildiği ve uyduğu yanıtını verdi. Daha sonraki günlerde makalesini ilk gönderdiği X dergisine yayını geri çekme isteğinde bulunduğu ve bu isteğinin kabul edildiği bilgisini editör ofisine aktararak X dergi ofisi ile yaptığı yazışmaları dergimiz Baş Editör'üne gönderdi.

Sunulan yazışmalar incelendiğinde, dergimize yayın başvurusu yapmadan bir hafta önce devir hakkı (*copyright*) formunu imzalayarak X dergisi Editör ofisine bu yayını gönderdiği saptandı. Bu saptama üzerine, her iki dergi de uluslararası indekslenen dergi olduğundan, yazara yayın etiğine aykırı eş zamanlı yayın başvurusu olayı şüphesi ile etik açıdan incelemenin sürdüğü ve sonucun kendisine en kısa sürede bildirileceği iletili. Yazının etik açıdan incelenmesi sonucunda; X dergisi ve dergimize bir hafta ara ile gönderilen iki makalenin birebir örtüştüğü saptandı. Sonuçta, olay eş zamanlı yayın başvurusu (*simultaneous submission*) olarak kabul edildi. Olayın yayın etiği açısından doğru sonuçlandırılabilmesi için uluslararası yayın etiği kuralları ve benzer olgu örnekleri araştırıldı. Uluslararası yayın etiği komitelerinin önerileri doğrultusunda dergi yayın kurulunda tartışılan bu olayda, etik hata yayın değerlendirme aşamasında iken saptandığı ve yazarın yanıt mektuplarından makalenin ilk gönderildiği dergiden geri çekildiği anlaşıldığı için etik süreç işlerken yazının değerlendirmesine devam edilebileceği kanaatine varıldı. Ne yazık ki, karar kendisine iletilmeden yazardan yayını geri çekmek istediğine dair mektup alındı. Etik incelemesi tamamlanan ve etik hata olduğu sonucuna varılan yazının geri çekilme isteği kabul edilmedi. Sonuçta, Baş Editör yazının değerlendirilme işleminin durdurulmasına ve ret edilmesine karar verdi.

Yayında eş zamanlı başvuru olayı saptandığı ve bu durumun dergimizin yayın politikası nedeni ile kabul edilemez olduğu bildirildi. Belli bir süre aynı yazarın yayınlarını kabul etmeme ya da olayı kurumuna bildirme gibi herhangi bir yaptırım uygulanmadı.

Tartışma

Aynı yayının farklı iki dergiye eş zamanlı gönderilmesi olayı editör ve/veya hakemler tarafından şans eseri saptanmaktadır. Bu olayda olduğu gibi, aynı yazıya farklı dergi editörleri tarafından aynı kişinin veya kişilerin hakem olarak görevlendirilmesi ile ortaya çıkmaktadır. Aksi takdirde yayımlandıktan sonra saptanmaktadır; ki bu durumda tekrarlı yayın (*duplikasyon*) olayından söz edilmektedir (1-3). Kaynaklarda eş zamanlı başvuru olayının sonlandırılması ve yazara(lara) uygulanacak yaptırımlar konusu halen tartışmalı olup son kararın dergi Editörü ve yayın kurulunun kanaatine bağlı olarak değişebileceği bildirilmektedir. Oluşan kanaate göre dergi Editörü yazıyı ret etme veya yazardan gerekli düzeltmeleri yapmasını isteyerek değerlendirmeye devam etme yetkisine sahiptir. Genellikle ret etme işleminden mümkün olduğunca kaçınılması ve yazı henüz herhangi bir dergide yayınlanmadığı için yayına kabul edilebilecek orijinal çalışma ise, yazarın aynı yazıyı başka bir dergiye göndere(bile)ceği öngörüsü ile değerlendirmeye devam edilmesi önerilmektedir. Aynı yazar grubu tarafından eş zamanlı olarak farklı dergilere gönderilmiş ve yayınlanmış yazılarda ise yayının geri çekilmesi önerilmektedir. Diğer bir yaptırım, aynı yazar grubunun çalışmalarını belli bir süre dergiye kabul etmemektir; ancak bu yaptırımdan mümkün olduğu kadar kaçınılması önerilir (4, 5).

Sizlerle paylaştığımız bu olguda olduğu gibi, yazarların yazılarını gönderdikleri dergide değerlendirmenin hangi aşamada olduğu konusunda Dergi Editör ofisi ile iletişim kurmadan ve bilgi almadan ikinci dergiye göndermeleri yayın etiği kurallarına aykırıdır. Bir çalışmanın yayınlanma süresini kısaltmak için eş zamanlı farklı dergilere gönderilmesi, genellikle akademik yükselme telaşı içindeki tecrübesiz araştırmacılarda görülmekte olup bilimsel dosyasında yayın sayısını arttırma isteği sonucunda

Yazışma Adresi/Address for Correspondence: Prof. Dr. F. Suna Kırış, FASNC, Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Nükleer Tıp Anabilim Dalı, Doktorlar Cad. No: 42 20100 Denizli-Türkiye Tel: +90 258 265 17 92 E-posta: fskirac@yahoo.com

Kabul Tarihi/Accepted Date: 15.08.2012 **Çevrimiçi Yayın Tarihi/Available Online Date:** 27.09.2012

© Telif Hakkı 2012 AVES Yayıncılık Ltd. Şti. - Makale metnine www.anakarder.com web sayfasından ulaşılabilir.

© Copyright 2012 by AVES Yayıncılık Ltd. - Available on-line at www.anakarder.com

doi:10.5152/akd.2012.242

ortaya çıkmaktadır. Tecrübesizlikten biraz da olayı fazla ciddiye almamaktan kaynaklanan bilinçsiz etik hata kabul edilebilir ve araştırmacının etik açıdan gelişmesine eğitilerek katkıda bulunulur. Bilinçli yapılmış etik hatalar ise kabul edilebilir durum değildir. Eş zamanlı yayın başvurusu olayının yayın hakkı devir formu istemeyen dergilerde etik sorun olup olmadığı konusu ise tartışmalıdır. Fakat, sunulan olguda olduğu gibi, yazarın yayın hakkı devir formunu gönderdikten kısa süre sonra aynı yayını yayın hakkı formu isteyen ikinci bir dergiye göndermesi kesin etik ihlali olarak kabul edilmektedir. Yayın hakkı devir formunda sorumlu yazar yazısının başka bir dergide yayınlanmadığını veya değerlendirme aşamasında olmadığını, orijinal çalışma olduğunu beyan ettiği için yazarın "heyecan ve tecrübesizliğinden" kaynaklanan bilinçsiz olay olarak düşünülmemesi gerektiği bildirilmektedir.

Uluslararası yayın etiği komiteleri, eş zamanlı yayın başvurusu ve tekrarlı yayın saptanması durumunda Dergi Editörü'nün öncelikle sorumlu yazar ile iletişim kurarak durum hakkında bilgilendirme yapması ve açıklayıcı yanıt istemesini önermektedir. Bu aşamada diğer araştırmacılardan da açıklama istenmesi, davranış modelinin kabul edilemez olduğu ve gelecekte kabul görmeyeceği hakkında mektup yazılması; yayın etiği kuralları ve uluslararası yayın etiği komite kurallarını kabul eden dergilerin yayın politikası hakkında sorumlu yazar ve diğer yazarlara bilgilendirme yapılması önerilmektedir (1, 6). Böylece tıbbi literatürün gereksiz tekrarlı yayınlardan korunması, dergi ofisi ve en önemlisi hakemlerin çok değerli olan zamanları ve emeklerinin boşa harcanmasının önüne geçilmiş olacaktır. Ayrıca, diğer dergi

Editörü ve yazarların çalıştığı kurumdaki araştırma yönetiminden sorumlu kişi bilgilendirilir. Gelen yanıtla göre süreç ilerler ve sonlandırılır. Konuyu gündeme getiren hakeme(lere) her aşamada gelişmeler hakkında bilgi verilir. Olay sonlandırıldıktan sonra, bu yazımızda olduğu gibi, bu durumun okuyucular ile paylaşılması ve bilgi aktarımı yapılması önerilmektedir (1, 4).

F. Suna Kıraç
Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Nükleer Tıp
Anabilim Dalı, Denizli-Türkiye

Kaynaklar

1. Committee on Publication Ethics (COPE): Guidelines on Good Publication Practice. Available at: URL: <http://www.mco.edu/lib/instr/libinsta.html>; <http://www.publicationethics.org.uk>
2. Kıraç FS. Tekrarlı yayın başvurusu ve yayını geri çekme olayı. Anadolu Kardiyol Derg 2011; 11: 362.
3. COPE case 09-15 on Duplicate submission in <http://www.publicationethics.org/cases>
4. COPE case 08-19 on Anonymised text of the case: simultaneous submission. Available at: URL: <http://www.publicationethics.org/cases>
5. COPE case 01-19 on dual submission. Available at: URL: <http://www.publicationethics.org/cases>
6. COPE case 03-04 Available at: URL: <http://www.publicationethics.org/cases>